

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce: Bc. Michal Geisler

Obor: Historická sociologie (mg.)

Vedoucí práce: D.E.A. Nicolas Maslowski, PhD.

Oponent práce: PhDr. Olga Šmídová, PhD.

Rok obhajoby: 2012, HISO FHS UK

V diplomové práci pojednává autor o vývoji fenoménu alternativní kultury na případu či příkladu tištěného kulturních časopisu, Revolver revue a jeho sourozenců Kritické přílohy a dalších, které se rodí v průběhu malé historie této instituce během pohnuté Historie velké.

Cílem, který si kolega vytkl, jak je patrné jak z abstraktu, tak i z "úvodu-vymezení problému" a závěru práce, bylo postihnout „vývojové tendence“ tohoto fenoménu s důrazem na zachycení kontinuity i diskontinuity jeho hlavních rysů, obsahu a podob v čase. Zachytit jeho proměny v čase velkých společenských a politických změn, které vývoj časopisu a živé společenství lidí, onu „partičku“ a její členy zřetelně ovlivňoval. A postihnout současně změny kulturní atmosféry, ideologie a politické situace, na jejichž proměnách se, nehledě na silné „biografické intervence“ (emigrace), které zlomy a peripetie Velké historie v středoevropském prostoru působily, tyto lidé, jako jednotlivci i skupina ovšem také velmi aktivně účastnili, tvořivě na změně „pracovali“. Další rovina, či lépe řečeno neoddelitelným aspektem představeného fenoménu, je rovina auto/biografická, kolektivní (živá) paměť účastníků vytvářená zevnitř, členy tohoto společenství.

Postavení úlohy je vzhledem k její šíři a mnohvrstevnatosti velmi náročné, neboť jde o sledování dialektiky diskontinuit a kontinuit jevu, který se vyvíjí v čase zásadních historických zlomů, které rovněž představují složitou hru dis-kontinuit. Sledování dialektiky změn organizační kultury časopisu, dominantní kultury a společnosti retrospektivně (hlavně) optikou autobiografického vzpomínkového vyprávění přináší řadu potíží, které se týkají charakteru vzpomínání a povahy reality, která se takto sociálně konstruuje. Autor s touto reflexivitou, retrospektivní rekonstruktivitou a „zaujatostí“ paměti, příliš nepočítá, nereflexuje ji, odsunuje stranou. Hlásí se sice k duálnímu konstruování a sociálnímu konstruktivismu, ale příliš se nezabývá tím, že pamětníci svým vyprávěním příběhu o minulosti ze své dnešní pozice tyto dis-kontinuity utvářejí, stejně jako re-formují identitu tohoto kolektivního Já, kterému příběh patří.

Práce tedy vychází spíše z tradice oral history, ke kterým se ovšem explicitně nehlásí. Práci by prospělo jasnější obecné vymezení vlastního oborového a

teoretického přístupu (meta-perspektivy) už proto, že má ambice nasvítit, konceptualizovat a postihnout jev ze sociologické perspektivy. Najde mi ani tak o formální požadavek na DP. Domnívám se, že takové vymezení by umožnilo se selektivně zaměřit jen soubor jistých souvisejících aspektů do hloubky (neboť z jistého úhlu pohledu, prizmatem jistých konceptů...), jak je záměrem kvalitativního (GT) přístupu. Ústřední jev lze pojímat jako společenství osobností, skupinu, instituci, alternativní kontra- či subkulturu, jako exkluzivní ghetto, jak autor píše i jako organizaci (která se postupně formalizuje a re-formuje), organizační kulturu, generační útvar v historickém slova smyslu atd. atd. V multiparadigmatické sociologii je vhodné a výhodné vytvořit si výkladový rámec, v němž něco jako nějaký jev např. skupinu nějak analyzuji. Soupeření mnohých sociologických definic např. sociální skupiny, osobnosti, party, exkluze, sub/kultury, instituce organizace atd. není náhodné.

Autor se o paradigmatické vymezení sice v teoretické části pokouší, ale v dalších kapitolách tyto koncepty a rámce jako analytické a interpretační nástroje používá velmi úsporně a selektivně. Jasným definováním optiky by autor mohl předejít jisté popisnosti a nevyhraničenosti (nesevřenosti) práce, nebo by popis mohl být jeho volbou.

Diplomová práce jistě může být popisná, deskriptivní, zvláště když stojí na tak zevrubném a poctivém studiu relevantních dokumentů a vlastním výzkumu založeném na interview s tolika komunikačními partnery, mělo by to však být záměrné či reflektované. Popisnost „sama“ nesnižuje hodnotu práce.

Dlužno dodat, že se autor za počet rozhovorů zcela zbytečně omlouvá, jsou četné (vzhledem k velikosti skupiny) a evidentně bohaté. Cenná, původní a zajímavá je bezesporu diplomová práce jako celek. Mám k ní však některé výhrady. Problém mám s postupem podle GT, zejména s re-konceptualizací GT Kathy Charmaz, která je konstruktivistická. Autor nebuduje mikro-teorii jevu systematicky. Úryvky používá spíše ilustračně a své nálezy např. o motivacích členů skupiny/redakce empiricky nedokládá. Není vždy zřejmé, jak své závěry generoval z dat. Není například jasné, zda etapizace kolektivní historie RR stojí jen na autorových „vnějšších“ kritériích, nebo vychází především na emických, přirozených kategorizacích a diferenciaci vypravěčů (např. zmínka o důležitosti perestrojky pro možnost působení skupiny na rozdíl od 1. generace alternativců). Není to vždy jasně empiricky doložené a zdůvodněné. Autor by to mohl vysvětlit u obhajoby.

Práce se dobře čte, čtenáře jen trochu irituje střída lch formy a majestátního akademického plurálu.

Jen škoda, že si diplomant vzal tak velké sousto a sledoval příliš mnoho širokých témat (všechny funkce, motivace, hranice identity My, uzavírání, organizační struktury, organizační kultury, vliv na veřejnost etc.). Jako čtenářka to oceňuji, mnoho se o vývoji Revolver revue dozvím, ale jako socioložce a pedagožce se mně to nezdá strategické. Daní za tuto šíři témat, nadto sledovaných v průběhu a vztahu malé a

velké historie a pozorovaných na prolínání biografické, skupinové-vztahové a organizační, je enormní analytická nevytěženost údajů. Jinak řečeno, mnohé údaje vztahující se k tématu práce, zejména transkripty, nejsou interpretovány. Ani ústřední téma historické hry diskontinuit a kontinuit není postiženo komplexně, do hloubky, kterou bohatá data nabízejí. S ohledem na nesporné hodnoty studie je to škoda. Autor to snad zúročí v další práci.

Na práci si však přesto cením, že autor nehledal a nerefletoval jen rozdíly, diskontinuity a „změny“, ale i ony změny-nezměny, ono uchování a tradování některých prvků alternativní kultury této organizace (instituce). Místy již autor směřuje k reflexi některých nových aspektů, které v novém kontextu a v novém hávu do jisté míry onu kontinuitu utvářejí. A naopak mří i k tomu, co je sice zdánlivě stejné či setrvalé, ale v odlišném kontextu situace a doby také, či především, nestejně a proměněné. Obsah či forma zůstává, smysl se mění a naopak (např. ghettoizace, polemičnost, provokativnost, přátelsví, sebe-realizace... etc.etc.).

Práce čerpá z bohaté a relevantní literatury, zejména literatury primární. Přes velký rozsah informací, poznatků a přes jejich různorodost a pestrost je struktura práce přehledná. Tematická analýza vývoje „žurnálu“, podle funkcí časopisu-společenství, v jednotlivých etapách drží výklad pohromadě. Formálně je precizní a literárně na úrovni.

Výhrady nepovažuji za meritorní, práci hodnotím jako velmi dobrou, v případě úspěšné obhajoby jako výbornou.

NÁMĚTY, OTÁZKY:

Autor by mohl rozvést právě tyto kontinuity v diskontinuitě, z nichž v závěru postihuje, vcelku pochopitelně jen ty hlavní (kulturní alternativnost aj).

Zajímavý je také fenomén kritičnosti, polemičnosti a provokativnosti, který skutečně vyvolal - vedle podrážděnosti kritizovaných autorů - i vlnu zajímavé anti-kritiky žurnálu, metakritiky jeho způsobu komunikace a prezentace, obsahu a dalších typických rysů stylu autorů kritik, obsahu kritiky KR (např. osobního netextuálního autorství – Bílek). Jak tato vyvolaná odezva zapůsobila na utváření identity RR, KR a utváření její pozice ve vztahu k (čtenářské) veřejnosti? Vyvolat či rozbouřit skutečnou debatu v rybníčku české kultury bylo přece důležitou ambicí redakce v nové době?

Jak je – v pojmech insiderů - konečné smíření se „zavedeností“ časopisu a s koncem provokativní dynamičnosti listu blízké či vzdálené obávanému „zمامutování“.

Z textu není dost zřejmé, nakolik jsou prezentované motivy, hodnoty a zájmy sdílené a nakolik zde existovala názorová pluralita a postojová diferenciacie (mimo různosti na rovině individuální).

V Praze dne 6. 9. 2012

Olga Šmídová-Matoušová